

Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

УДК 656:658.153

Герасименко Ярослав Русланович

аспірант кафедри підприємництва та економіки підприємства

Університету митної справи та фінансів

Герасименко Ярослав Русланович

аспирант кафедры предпринимательства и экономики предприятия

Университета таможенного дела и финансов

Herasymenko Yaroslav

Graduate Student at the Department of Entrepreneurship and Enterprise Economics

University of Customs and Finance

Жадько Костянтин Степанович

доктор економічних наук, професор,

завідувач кафедри підприємництва та економіки підприємства

Університет митної справи та фінансів

Жадько Константин Степанович

доктор экономических наук, профессор,

заведующий кафедрой предпринимательства и экономики предприятия

Университет таможенного дела и финансов

Zhadko Kostiantyn

Doctor of Economic Sciences, Professor,

Head of the Department of Entrepreneurship and Enterprise Economics

University of Customs and Finance

Тютюнник Ярослава Валеріївна

аспірантка кафедри підприємництва та економіки підприємства

Університету митної справи та фінансів

Тютюнник Ярослава Валерьевна

аспирантка кафедры предпринимательства и экономики предприятия

Университета таможенного дела и финансов

Tiutiunnyk Yaroslava

*Graduate Student at the Department of Entrepreneurship and Enterprise Economics
University of Customs and Finance*

**УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ТА ДЕБІТОРСЬКОЮ
ЗАБОРГОВАНІСТЮ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ЕКОНОМІКИ
УПРАВЛЕНИЕ КРЕДИТОРСКОЙ И ДЕБИТОРСКОЙ
ЗАДОЛЖЕННОСТЬЮ В УСЛОВИЯХ НЕСТАБИЛЬНОСТИ
ЭКОНОМИКИ
MANAGING ACCOUNTS PAYABLE AND ACCOUNTS RECEIVABLE
IN CONDITIONS OF ECONOMY INSTABILITY**

***Анотація.** Стаття присвячена узагальненню теоретичних основ і розробці практичних заходів з управління дебіторською і кредиторською заборгованостями підприємства. Визначена категоріальна сутність дебіторської і кредиторської заборгованостей і їх види за класифікаційними ознаками. Розглянуто теоретичні підходи до формування політики управління дебіторською і кредиторською заборгованістю на підприємстві. Досліджено науково-методичні підходи до оцінки ефективності управління кредиторською і дебіторською заборгованістю підприємства. Проаналізовано та оцінено ефективність управління дебіторською заборгованістю. Проведено аналіз і здійснено оцінку ефективності управління кредиторською заборгованістю. Визначено шляхи удосконалення управління кредиторською і дебіторською заборгованістю на підприємстві. Обґрунтовано заходи по оптимізації процесу управління кредиторською і дебіторською заборгованістю на підприємстві.*

Більшість вітчизняних підприємств в умовах сьогодення перебувають на межі фінансової кризи. Основна причина виникнення

кризових явищ полягає у низькому рівні менеджменту та нездатності підприємств ефективно та своєчасно управляти оборотними активами. Українські підприємства практично не мають можливості нормально функціонувати у зв'язку з наявністю дебіторської заборгованості, адже це зменшує кошти в обороті. Для ефективного управління дебіторською та кредиторською заборгованістю необхідно визначити їх економічну сутність, щоб застосовувати ті чи інші методи фінансового менеджменту для досягнення конкретного результату на підприємстві. Під час огляду нормативної бази увага повинна бути приділена законодавчим актам, що регулюють облік і моніторинг заборгованостей на підприємстві, так як вони є першочерговою інформаційною базою для всіх підсистем управління.

Під дебіторською заборгованістю пропонуємо розуміти заборгованість на користь підприємства на певну дату, внаслідок оплати коштів, продажу активів, робіт, послуг та знаходиться у розпорядженні іншої сторони угоди. Проведене дослідження підходів науковців до визначення "кредиторська заборгованість" вказує, що складові частини кругообігу капіталу є елементами потоку безперервних господарських операцій: закупівлі збільшують кредиторську заборгованість та запаси, виробництво збільшує кількість готової продукції, реалізація збільшує дебіторську заборгованість та грошові активи. Безперервне повторення цих операцій є причиною безперервних платежів та грошових надходжень та вимагає оптимізації управління дебіторською і кредиторською заборгованостями підприємств.

Ключові слова: дебіторська та кредиторська заборгованості, управління, засади, оптимізація, ефективність, прибуток.

Анотація. Стаття посвячена обобщению теоретических основ и разработке практических мер по управлению дебиторской и

кредиторской задолженностями предприятия. Определена категориальная сущность дебиторской и кредиторской задолженностей и их виды по классификационным признакам. Рассмотрены теоретические подходы к формированию политики управления дебиторской и кредиторской задолженностями на предприятии. Исследованы научно-методические подходы к оценке эффективности управления кредиторской и дебиторской задолженностью предприятия. Проанализирована и оценена эффективность управления дебиторской задолженностью. Проведён анализ и осуществлена оценка эффективности управления кредиторской задолженностью. Определены пути усовершенствования управления кредиторской и дебиторской задолженностью на предприятии. Обоснованы меры по оптимизации процесса управления кредиторской и дебиторской задолженностью на предприятии.

Большинство отечественных предприятий в сегодняшних условиях находятся на грани финансового кризиса. Основная причина возникновения кризисных явлений заключается в низком уровне менеджмента и неспособности предприятий эффективно и своевременно управлять оборотными активами. Украинские предприятия практически не имеют возможности нормально функционировать в связи с наличием дебиторской задолженности, ведь это уменьшает активы в обороте. Для эффективного управления дебиторской и кредиторской задолженностью необходимо определить их экономическую сущность, чтобы использовать те или иные методы финансового менеджмента для достижения конкретного результата на предприятии. Во время проверки нормативной базы, внимание должно быть уделено законодательным актам, которые регулируют учёт и мониторинг задолженностей на предприятии, так как они являются первоочередной информационной базой для всех подсистем управления.

Под дебиторской задолженностью предлагаем понимать задолженность в пользу предприятия на определенную дату, вследствие оплаты средств, продажи активов, работ, услуг и находится в распоряжении другой стороны соглашения. Проведено исследование подходов ученых к определению "кредиторская задолженность" указывает, что составляющие части круговорота капитала являются элементами потока непрерывных хозяйских операций: закупки увеличивают кредиторскую задолженность и запасы, производство увеличивает количество готовой продукции, реализация увеличивает дебиторскую задолженность и денежные активы. Непрерывное повторение этих операций является причиной непрерывных платежей и денежных поступлений и требует оптимизации управления дебиторской и кредиторской задолженностями предприятий.

Ключевые слова: *дебиторская и кредиторская задолженность, управления, основы, оптимизация, эффективность, прибыль.*

Summary. *The article is devoted to generalization of theoretical bases and development of practical measures for the management of debit and credit facilities of the enterprise. The categorical essence of debit and credit reserves and their types according to classification criteria are determined. The theoretical approaches to the discipline of debit and credit control at the enterprise are considered. The research-methodological approaches to the estimation of the efficiency of the management of credit and debit remuneration of the enterprise are researched. The analysis and evaluation of the financial condition of the enterprise.*

The efficiency of management of debit indebtedness is analyzed and evaluated. The analysis and assessment of the efficiency of management of credit indebtedness is carried out. The ways of reducing the management of credit and debit remuneration at the enterprise are determined. It is substantiated by the

necessity of optimization of the procedure of management of debit and credit activity at the enterprise.

Most domestic enterprises in today's conditions are on the verge of a financial crisis. The main reason for the emergence of crisis phenomena is the low level of management and the inability of enterprises to effectively and timely manage current assets. Ukrainian enterprises practically do not have the ability to function normally due to the presence of accounts receivable, because this reduces assets in circulation. For effective management of receivables and payables, it is necessary to determine their economic essence in order to use certain methods of financial management to achieve a specific result in the enterprise. When checking the regulatory framework, attention should be paid to legislative acts that regulate the accounting and monitoring of debts at the enterprise, since they are the primary information base for all management subsystems.

We propose to understand receivables as a debt in favor of the enterprise at a certain date, due to payment of funds, sale of assets, works, services and is at the disposal of the other party to the agreement. A study of the approaches of scientists to the definition of "accounts payable" indicates that the constituent parts of the circulation of capital are elements of the flow of continuous business operations: purchases increase accounts payable and stocks, production increases the amount of finished products, sales increase accounts receivable and monetary assets. The continuous repetition of these operations is the cause of continuous payments and cash receipts and requires the optimization of the management of accounts receivable and payable of enterprises.

Key words: *accounts payable and accounts receivable, management, optimization, efficiency, income.*

Постановка проблеми. В умовах економічної нестабільності питання забезпечення ефективного управління кредиторською та

дебіторською заборгованістю особливо актуальне для вітчизняних підприємств, оскільки низький рівень управління спричиняє кризу взаємонеplateжів.

Під час кризи суттєво зростає роль ефективного управління кредиторською та дебіторською заборгованістю, своєчасного повернення та попередження безнадійних боргів у зв'язку з інтенсивним збільшенням їх обсягу. Особливо значні втрати від порушення розрахунково-платіжної дисципліни несуть підприємства, які мають справу із продукцією з коротким строком зберігання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових працях Ю.М. Голубінки [3], Ф.Ф. Бутинця [4], Г.Г. Кірейцева [5], І.А. Ніколаєва [6], В. Бугая [7], В.І. Блонської [8], В.С. Белозерцева [9], М.М. Гуменюка [10], М.Я. Яструбського [11] знайшли своє відображення визначення сутності, встановлення особливостей управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, дослідження їх впливу на ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства. Але засади формування політики управління кредиторською та дебіторською заборгованістю на підприємстві потребують більшого дослідження. Це дозволить управлінському персоналу вибрати оптимальні рішення, що принеситимуть максимум позитивного фінансового результату.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення категоріальної сутності дебіторської і кредиторської заборгованості, дослідження теоретичних та практичних аспектів управління дебіторською та кредиторською заборгованостями та розробка комплексу заходів щодо удосконалення управління ними, проведення аналізу та здійснення оцінки ефективності управління дебіторською та кредиторською заборгованістю на підприємстві, визначення шляхів удосконалення управління кредиторською та дебіторською заборгованістю на підприємстві, оцінити економічну ефективність удосконалення

управління кредиторською та дебіторською заборгованістю на підприємстві.

Виклад основного матеріалу. Однією з найбільш важливих сфер фінансово-господарської діяльності підприємства виступають розрахункові операції, при здійсненні яких з однієї сторони виникає дебіторська, з іншої – кредиторська заборгованість. Тому проблема ефективного управління дебіторською і кредиторською заборгованістю виходить на перший план. Вирішення цієї проблеми безпосередньо залежить від багатьох чинників, серед яких важливим є однозначне розуміння суті вище зазначених понять.

Більшість вітчизняних підприємств в умовах сьогодення перебувають на межі фінансової кризи. Основна причина виникнення кризових явищ полягає у низькому рівні менеджменту та нездатності підприємств ефективно та своєчасно управляти оборотними активами. Українські підприємства практично не мають можливості нормально функціонувати у зв'язку з наявністю дебіторської заборгованості, адже це зменшує кошти в обороті. Для ефективного управління дебіторською та кредиторською заборгованістю необхідно визначити їх економічну сутність, щоб застосовувати ті чи інші методи фінансового менеджменту для досягнення конкретного результату на підприємстві. Під час огляду нормативної бази [1; 2] увага повинна бути приділена законодавчим актам, що регулюють облік і моніторинг заборгованостей на підприємстві, так як вони є першочерговою інформаційною базою для всіх підсистем управління (аналіз, аудит, планування тощо).

Аналіз спеціальної літератури показав, що існує велике розмаїття поглядів науковців на проблему визначення поняття «дебіторська заборгованість».

Так, Ю. М. Голубінка [3] зазначає, що дебіторська заборгованість, разом з виробничими запасами, утворює значну частину в структурі активу

балансу підприємства. Ф. Ф. Бутинець [4] трактує поняття дебіторської заборгованості як суму заборгованостей підприємств на певну дату. Г. Г. Кірейцев [5] вважає, що дебіторська заборгованість – це вимоги щодо оплати. Боргові вимоги є еквівалентом боргу тієї особи, на яку покладається виконання обов'язку; як і борги, боргові вимоги розглядаються з точки зору терміна їх виконання. Проте найбільш поширеною стала думка, до якої схиляється більшість науковців і практиків – визначення дебіторської заборгованості як боргів.

Аналіз наукових підходів до трактування поняття «дебіторська заборгованість» в науковій та економічній літературі, надало нам змогу уточнити поняття «дебіторська заборгованість». Під дебіторською заборгованістю пропонуємо розуміти заборгованість на користь підприємства на певну дату, внаслідок надання коштів, продажу активів, робіт послуг, що не є фінансовим активом, призначеним для продажу, знаходиться у розпорядженні іншої сторони угоди та виконує в неї роль капіталу.

Незважаючи на те, що дефініція «кредиторська заборгованість» існує дуже довго і вивчалася великою кількістю дослідників, серед науковці досі не існує єдиної точки зору на економічний зміст цієї дефініції.

Проведене дослідження підходів науковців до визначення "кредиторська заборгованість" вказує на існування деяких відмінностей в трактуванні даної дефініції. Найчастіше кредиторську заборгованість дослідники розглядають як грошові кошти, як частину майна, як форму розрахунків за продукцію, але жоден не відзначає, що кредиторська заборгованість є невід'ємним етапом повторюваного кругообігу капіталу. Відомо, що складові частини кругообігу капіталу є елементами потоку безперервних господарських операцій: закупівлі збільшують кредиторську заборгованість та запаси, виробництво збільшує кількість готової продукції, реалізація збільшує дебіторську заборгованість та грошові

активи. Безперервне повторення цих операцій є причиною безперервних платежів та грошових надходжень.

Пропоную визначити кредиторську заборгованість як таку складову частину капіталу, яка служить джерелом збільшення ресурсів підприємства та предметом правових взаємовідносин між дебітором і кредитором, що виникають під час постачання і виражені в грошовій формі.

Варто зазначити, що дебіторська та кредиторська заборгованість являють собою сполучну ланку в процесах формування та розміщення фінансових ресурсів підприємств. Загально відомо, що кредиторська заборгованість є джерелом формування фінансових ресурсів підприємства, а дебіторська – напрямком розміщення та використання фінансових ресурсів.

Тому дослідження проблем ефективності управління дебіторською заборгованостями та розробка напрямів його удосконалення, на сьогоднішній день є вкрай важливим питанням, яке потребує вирішення.

Звернемо увагу на управління дебіторською та кредиторською заборгованістю. Політика управління дебіторською заборгованістю [6] являє собою частину загальної політики управління оборотними активами і маркетингової політики підприємства, спрямованої на розширення обсягу реалізації продукції та полягає в оптимізації загального розміру цієї заборгованості та забезпеченні своєчасної її інкасації.

До основних завдань політики управління дебіторською заборгованістю належать [7]: обмеження прийнятного рівня дебіторської заборгованості; вибір умов продажу, що забезпечують гарантоване надходження грошових коштів; визначення знижок або надбавок для різних груп покупців з точки зору дотримання ними платіжної дисципліни; прискорення повернення боргу; зменшення бюджетних боргів; оцінка можливих витрат, пов'язаних з дебіторською заборгованістю, тобто

упущеної вигоди від невикористання коштів, авансованих у дебіторську заборгованість.

Відповідно до завдань функціями управління дебіторською і кредиторською заборгованостями повинні бути [8]:

- 1) облікова. Управління (відділ) здійснює облік дебіторської заборгованості при взаємодії з правовими органами України щодо стягнення заборгованості;
- 2) аналітична. Забезпечення постійного аналізу структури проблемної заборгованості, розробка і подання на розгляд керівництву пропозицій щодо її зменшення;
- 3) контрольна. Управління має постійно контролювати виконання фінансових планів у частині погашення заборгованості підприємства.

В системі управління підприємством пропонуються наступні заходи управління заборгованістю [7]:

- 1) виключення з числа партнерів підприємств з високим ступенем ризику;
- 2) періодичний перегляд граничної суми кредиту;
- 3) використання можливості оплати дебіторської заборгованості векселями, цінними паперами;
- 4) формування принципів розрахунків підприємства з контрагентами на майбутній період;
- 5) виявлення фінансових можливостей надання підприємством товарного (комерційного кредиту);
- 6) визначення можливої суми оборотних активів, які відволікаються у дебіторську заборгованість за товарним кредитом, а також але виданими авансами;
- 7) формування умов забезпечення стягнення заборгованості;
- 8) формування системи штрафних санкцій за прострочення виконання

зобов'язань контрагентами;

- 9) використання сучасних форм рефінансування заборгованості;
- 10) диверсифікація клієнтів з метою зменшення ризику несплати монопольним замовником.

В. Бугай [7] наголошує, що такі заходи лежать в основі політики управління дебіторською заборгованістю підприємства, формування якої здійснюється але такими основними етапами:

1. Аналіз дебіторської заборгованості підприємства у попередньому періоді.
2. Побудова ефективних систем контролю за своєчасною інкасацією дебіторської заборгованості.
3. Формування принципів кредитної політики по відношенню до покупців даної продукції шляхом визначення системи кредитних умов і формування стандартів оцінки кредитоспроможності покупців.
4. Визначення можливої суми оборотного капіталу, що направляється у дебіторську заборгованість але товарним кредитом.
5. Формування процедури інкасації дебіторської заборгованості.
6. Забезпечення використання на підприємстві сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості.

Складовою частиною політики управління дебіторською заборгованістю підприємства є його кредитна політика – це вирішення питань про те, кому з покупців, в якому розмірі і на який термін надати кредит за відвантажену продукцію у відповідності до укладеного договору поставки.

Варто відзначити важливий елемент у кредитній політиці підприємства, а саме – тип кредитної політики підприємства, який характеризує принципові підходи до її здійснення з позиції співвідношення рівнів прибутковості і ризику кредитної діяльності

підприємства. Розрізняють три типи кредитної політики підприємства та стосовно покупців продукції [9] – консервативний, помірний і агресивний.

Консервативний (або жорсткий) тип кредитної політики підприємства спрямований на мінімізацію кредитного ризику. Така мінімізація розглядається як пріоритетна мета в здійсненні його кредитної діяльності. Здійснюючи цей тип кредитної політики, підприємство не прагне до одержання високого додаткового прибутку за рахунок розширення обсягу реалізації продукції, навпаки, скорочуються коло покупців продукції в кредит за рахунок груп підвищеного ризику, терміни надання кредиту та його розмір, посилюються умови надання кредиту і підвищується його вартість, використовуються жорсткі процедури інкасації дебіторської заборгованості.

Помірний тип кредитної політики підприємства характеризує типові умови її здійснення відповідно до прийнятої комерційної і фінансової практики та орієнтується на середній рівень кредитного ризику при продажі продукції з відстрочкою платежу.

Агресивний (чи м'який) тип кредитної політики підприємства пріоритетною метою кредитної діяльності ставить максимізацію додаткового прибутку за рахунок розширення обсягу реалізації продукції в кредит, не рахуючись з високим рівнем кредитного ризику. Механізмом реалізації політики такого типу є поширення кредиту на більш ризиковані групи покупців продукції; збільшення періоду надання кредиту і його розміру; зниження вартості кредиту до мінімально допустимих розмірів; надання покупцям можливості пролонгування кредиту.

У процесі вибору типу кредитної політики повинні враховуватися наступні основні фактори [7]: сучасна комерційна і фінансова практика здійснення торговельних операцій; загальний стан економіки, що визначає фінансові можливості покупців, рівень їх платоспроможності; сформована кон'юнктура товарного ринку, стан попиту на продукцію підприємства;

потенційна здатність підприємства нарощувати обсяг виробництва продукції при розширенні можливостей її реалізації за рахунок надання кредиту; правові умови забезпечення стягнення дебіторської заборгованості; фінансові можливості підприємства у частині відволікання засобів у дебіторську заборгованість; ставлення власників і менеджерів підприємства до рівня припустимого ризику в процесі здійснення господарської діяльності.

Таким чином становлення і функціонування фінансового механізму політики управління дебіторською заборгованістю сприятиме фінансовій стійкості і зростанню соціально-економічних показників підприємства.

Наявність кредиторської заборгованості у підприємства суттєво впливає на забезпечення оборотними коштами.

Складовими елементами моделі управління кредиторською заборгованістю є [10]: статистичний та динамічний аналіз формування та погашення кредиторської заборгованості; обґрунтування доцільності отримання відстрочки оплати рахунків постачальників, а також оптимального терміну такої відстрочки; попередження формування простроченої кредиторської заборгованості, за необхідності пролонгації кредиторської заборгованості.

Загалом управління кредиторською заборгованістю зводиться до вибору найбільш вигідних форм і строків розрахунків з контрагентами для збереження фінансової стійкості підприємства. Таким чином, для забезпечення стабільного розвитку підприємства необхідні постійний моніторинг, сучасні методи оцінки, а також чітка організація управління його кредиторською заборгованістю.

Побудову та вдосконалення системи управління кредиторською заборгованістю на підприємстві доцільно здійснювати шляхом [10]: виділення основних понять і процедур системи управління кредиторською заборгованістю; виявлення існуючих проблем формування та контролю

кредиторської заборгованості на підприємстві; формування моделі управління кредиторською заборгованістю з урахуванням особливостей галузі та підприємства; побудови інформаційної системи; адаптації документообігу до обраної інформаційної системи; розподілу відповідальності за формування кредиторської заборгованості та створення механізму мотивації і стимулювання її зниження.

Дебіторська та кредиторська заборгованість значно впливає на фінансовий стан підприємства, особливо в нинішній час, коли гостро постає проблема неплатежів за отриманні товари, роботи, послуги. Тому аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості є просто необхідними, перш за все, для забезпечення гарантіями користувачів фінансової звітності, щодо достовірності і законності інформації про неї.

В процесі фінансово-господарської діяльності у підприємства постійно виникає потреба проведення розрахунків зі своїми контрагентами, бюджетом, податковими органами. Відвантажуючи вироблену продукцію, підприємство, як правило, не отримує гроші негайно, тобто воно кредитує покупців. Таким чином, від моменту відвантаження продукції до моменту надходження платежу засоби підприємства (тобто деякі оборотні активи) «мертві» у вигляді дебіторської заборгованості.

Джерелом аналізу дебіторської заборгованості є баланс підприємства, примітки до фінансових звітів, дані аналітичного та синтетичного обліку, нормативно-методичні документи з обліку, інвентаризації, звітності, контролю, внутрішня звітність.

Наприклад, М.Я. Яструбський [11] наголошує, що аналіз дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги підприємства за попередній період проводиться за такими напрямками:

- 1) дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість у погашенні її боржником;

- 2) дебіторська заборгованість, стосовно якої існує невпевненість у погашенні її боржником;
- 3) дебіторська заборгованість, щодо якої немає впевненості у погашенні її боржником або строк позовної давності якої закінчився.

Методи аналізу дебіторської заборгованості [11]: порівняння; аналіз коефіцієнтів; аналіз відсоткових відношень; побудова аналітичних таблиць; розробка та використання аналітичних показників; метод середніх величин, метод групування, методи фінансових розрахунків.

Умови господарювання вимагають приведення в дію факторів, які здійснюють безпосередній вплив на ефективність управління. Для забезпечення ефективної діяльності підприємства дуже важливим є управління розмірами кредиторської та дебіторської заборгованості.

З метою управління кредиторською та дебіторською заборгованістю на підприємстві, доцільно впровадити автоматизовану систему SAP ERP. Система управління ресурсами підприємства SAP ERP охоплює всі ділянки фінансового та управлінського обліку, управління персоналом, оперативної діяльності та сервісних служб компанії. Забезпечує повну функціональність, необхідну для реалізації інформаційних сервісів самообслуговування, аналітики. Крім того, SAP ERP надає кошти для системного адміністрування і вирішення таких завдань, як управління користувачами, централізоване управління даними і управління web-сервісами.

Рішення передбачає широку функціональність і повну інтеграцію з іншими продуктами SAP. Базується на технологічній платформі SAP NetWeaver.

Основними перевагами SAP ERP є:

- 1) охоплює всі ключові напрямки діяльності компанії, тому може замінити більшість використовуваних в даний час систем;
- 2) містить досвід кращих компаній у відповідній галузі, виражений в

готових процесах і документації;

- 3) дозволяє інтегрувати нове рішення з існуючою системою, що зменшує інвестиції, вкладені в даний рішення;
- 4) при необхідності може бути об'єднано з рішеннями сторонніх розробників.

Залежно від цілей впровадження рішення SAP ERP їм можуть користуватися різні співробітники, яким для роботи необхідна інформація, що зберігається в системах. Це – співробітники комерційного відділу, відділів ІТ, маркетингу, бухгалтерії та ін.

Модуль «Фінанси й облік» програми SAP ERP включає наступні функціональності: бухгалтерія головної книги; бухгалтерія кредиторів; бухгалтерія дебіторів; банківський облік; облік основних засобів; податковий облік; управління бюджетом (FI-FM).

Зокрема, бухгалтерія кредиторів записує бухгалтерські дані всіх кредиторів і керує ними. Дана функціональність є невід'ємною частиною системи закупівель: постачання і рахунки-фактури керуються по кредиторам/постачальниках. Система автоматично ініціює проводки у відповідь на зроблені операції.

Дебіторська та кредиторська заборгованості мають значну питому вагу в складі поточних активів і пасивів і впливають на фінансовий стан підприємства.

Аналіз показників, які характеризують стан дебіторської та кредиторської заборгованостей за попередній період, дає змогу визначити основні завдання політики управління дебіторською та кредиторською заборгованостями.

Врешті-решт, автоматизація дебіторської та кредиторської заборгованості є ефективним засобом підвищення рівня конкуренції підприємства на ринку. При умові впровадження запропонованих розробок облік дебіторської та кредиторської заборгованості буде більш досконалим

та забезпечить зростання прибутку підприємства.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

1. Аналіз чинних національних і міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та підходів науковців дозволив встановити, що дебіторська заборгованість, за своєю суттю, є сумою заборгованостей дебіторів підприємству на певну дату, що виникає внаслідок надання коштів, продажу інших активів, робіт, послуг безпосередньо боржникові та не є фінансовим активом, призначеним для продажу, знаходиться у розпорядженні іншої сторони угоди та виконує у неї роль капіталу. Класифікація дебіторської заборгованості підприємства є дієвим методом дослідження цього явища, що дозволяє зв'язувати причини її виникнення та існування із метою прийняття правильного рішення щодо процедури управління дебіторською заборгованістю.

2. Кредиторська заборгованість є складовою частиною капіталу, яка служить джерелом збільшення ресурсів підприємства та предметом правових взаємовідносин між дебітором і кредитором, що виникають під час постачання і виражені в грошовій формі. Важливість класифікації кредиторської заборгованості, її аналізу і управління зумовлена тим, що, складаючи значну частку поточних пасивів підприємства, її зміни помітно позначаються на динаміці показників його платоспроможності і ліквідності.

3. Доведено, що дебіторська та кредиторська заборгованість являють собою сполучну ланку в процесах формування та розміщення фінансових ресурсів підприємств. Кредиторська заборгованість є джерелом формування фінансових ресурсів підприємства, а дебіторська – напрямком розміщення та використання фінансових ресурсів. Становлення і функціонування фінансового механізму політики управління

дебіторською заборгованістю сприятиме фінансовій стійкості і зростанню соціально-економічних показників підприємства.

4. З метою удосконалення управління кредиторською та дебіторською заборгованістю було запропоновано впровадити автоматизовану систему SAP ERP. Економічний ефект, який характеризує повну річну економію від впровадження автоматизованої системи SAP ERP та іншої системи має позитивний грошовий і соціальний результат.

Література

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (із наступними змінами та доповненнями). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 (із наступними змінами та доповненнями). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
3. Голубінка Ю. М. Управління дебіторською заборгованістю / Ю. М. Голубінка // Міжнародна науково-практична конференція молодих науковців, аспірантів, здобувачів і студентів (3 грудня 2010 р.) / відп. ред. Герасимчук З. В. Луцьк: РВВ Луцького національного технічного університету, 2010. С. 126-127.
4. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку; 2_е видання, доп. і перероб. / Ф.Ф. Бутинець, О.В. Олійник, М.М. Шигун, С.М. Шулепова. Житомир: ЖІТІ, 2001. 576 с.
5. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент: [навч. посібн.: курс лекцій] / Г. Г. Кірійцева. Житомир: ЖІТІ, 2001. 432 с.

6. Николаев И. А. Особенности управления дебиторской задолженностью в условиях кризиса / И. А. Николаев // Управленческий учет и финансы. 2012. № 3. С. 166–175.
7. Бугай В. Управління дебіторською заборгованістю підприємства / В. Бугай, Н. Головка // Держава і регіони. 2007. № 1. С. 60–63.
8. Блонська В. І. Вдосконалення управління дебіторською заборгованістю торговельних підприємств в умовах дефіциту оборотних коштів / В. І. Блонська, Н. Б. Толопка // Наука й економіка. 2009. №4 (16). Т. 2. С. 65–74.
9. Белозерцев В. С. Розробка механізму управління дебіторською заборгованістю підприємства: концептуальний підхід / В. С. Белозерцев, В. О. Гуня // Економіст. 2014. № 3. С. 57–60.
10. Гуменюк М.М. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства / М.М. Гуменюк, Н.Р. Дарабан // Молодий вчений. № 11 (51) – листопад, 2017 р. С.1135-1139.
11. Яструбський М. Я. Дебіторська та кредиторська заборгованість / М. Я. Яструбський // Науковий вісник НЛТУ. 2011. №21.4. С. 276-281.

References

1. Podatkovy`j kodeks Ukrainy` vid 02.12.2010 № 2755-VI (iz nastupny`my` zminamy ta dopovnennyamy). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Nacional`ne polozhennya (standart) buxgalters`kogo obliku 1 «Zagal`ni vymogy do finansovoyi zvitnosti», zatverdzhene nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 07.02.2013 № 73 (iz nastupny`my` zminamy ta dopovnennyamy). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
3. Golubinka Y. Upravlinnya debitors`koyu zaborgovanisty` / Y. Golubinka // Mizhnarodna naukovopraktychna konferenciya molodyx naukovciv, aspirantiv, zdobuvachiv i studentiv (3rd december 2010 y.) / vidp. red.

- Gerasymchuk Z. Lutsk: RVV Lutskogo nacional'nogo texnichnogo universytetu, 2010. P. 126-127.
4. Butynecz F. Organizaciya buxgalters'kogo obliku; 2_e vydannya, dop. i pererob. / F. Butynecz, O. Olijnyk, M. Shygun, S. Shulepova. Zhytomyr: ZhITI, 2001. 576 p.
 5. Kirejcev G. Finansovyj menedzhment: [navch. posibn.: kurs lekcij] / G. Kirijceva. Zhytomyr: ZhITI, 2001. 432 p.
 6. Nykolaev Y. Osobennosty upravleniya debytorskoj zadolzhennost'yu v usloviyax kryzysa / Y. Nykolaev // Upravlencheskyj uchet y fynansah. 2012. № 3. P. 166–175.
 7. Bugaj V. Upravlinnya debitorskoyu zaborgovanistyu pidpryyemstva / V. Bugaj, N. Golovko // Derzhava i regiony. 2007. № 1. P. 60–63.
 8. Blons'ka V. Vdoskonalennya upravlinnya debitors'koyu zaborgovanistyu torgovel'nyx pidpryyemstv v umovax deficytu oborotnyx koshtiv / V. Blons'ka, N. Tolopka // Nauka j ekonomika. 2009. №4 (16). T. 2. P. 65–74.
 9. Byelozercev V. Rozrobka mexanizmu upravlinnya debitors'koyu zaborgovanistyu pidpryyemstva: konceptual'nyj pidxid / V. Byelozercev, V. Gunya // Ekonomist. 2014. № 3. P. 57–60.
 10. Gumenyuk M. Mexanizm upravlinnya debitors'koyu zaborgovanistyu pidpryyemstva / M. Gumenyuk, N.R. Daraban // Molodyj vchenyj. № 11 (51) – ly`stopad, 2017 r. P.1135-1139.
 11. Yastrubs'kyj M. Debtors'ka ta kredytors'ka zaborgovanist' / M. Yastrubs'kyj // Naukovyj visny`k NLTU. 2011. №21.4. P. 276-281.